

Posouzení rigorózní práce Daniely Voříškové „Představy dětí předškolního věku o škole“

Cílem předložené rigorózní práce je pokus otevřít a strukturovat představy a očekávání předškolních dětí o škole a vyhledat faktory, které se mohou na obsahu takových představ podílet.

Autorka téma představuje poměrně podrobně teoreticky. Využívá značného rozsahu odborné literatury. Věnuje se tématu představ a představování, poznávacím procesům, funkcím fantazie v předškolní věku apod. Důležitým oddílem je také role představ v dětských činnostech – ve hře, vyprávění a kresbě. Teoretická část práce je zpracována s ohledem na výzkumné téma a podtrhuje zejména poznatky, které se k tématu nebo předškolnímu věku vztahují.

Empirická data jsou nasbírána ve čtyřech mateřských školách, dvou venkovských a dvou městských prostřednictvím kreseb a rozhovorů s dětmi.

Data jsou nejprve zpracována kvantitativně. Zejména kresba. Tomu odpovídají představené hypotézy, které uvádějí představy dětí o škole do závislosti na věku, vzdělání rodičů, prostředí MŠ a (ne)přítomnosti sourozence školáka.

Náměty kresby na téma „škola“, které autorka od dětí shromáždila, jsou roztrženy do několika kategorií (budova, místnosti, osoby, činnosti, pomůcky, čas děje, kombinace námětů) a dále sledovány ve statistické souvislosti s údaji o dětech (typ MŠ, vzdělání rodičů, sourozenci – školáci, pohlaví, odklad školní docházky).

Každé kategorii potom odpovídá určitý profil dítěte, který je autorkou pečlivě interpretován. Tato část se mi velmi líbí. Velice dobře ukazuje na získaných datech vztah dítěte ke škole a znalosti o ní. Součástí závěru této části je zhodnocení hypotéz. Z nich považuji za nejzajímavější zjištění o silném vlivu starší sestry (nejvíce na mladší sestru) na informovanost o škole a školní prostředí.

Data z položených rozhovorů směřovala zejména na znalosti dítěte o škole, zdroj těchto znalostí a očekávání dítěte (jak se do školy těší). Jako významná se zde ukazují témata kázně, učení, známkování, paní učitelky ad. Ze zdrojů opět vedle rodičů mateřská škola a starší sourozenci (potvrzuje se zde opět vliv starší sestry). Je dobré, že autorka uvádí i kontext poznatků (např. hra na školu s různými osobami nese různé významy a obsazení rolí).

Očekávání dítěte zejména v podobě „těšit se na školu“ odkazují podle Daniely Voříškové nejen na obsahy školní docházky, ale i na hodnoty spojené se školou v rodině - obecné hodnoty školy a individuální školní výkon a chování.

K oponentuře bych ráda položila otázku.

Zdalo se mi, že některé výpovědi ukazují školu skoro až v archaické podobě (s přísnou kázní, tresty, podřizování se režimu, nutnosti uklidnění – „sedět a nevtřít se“ apod.). Uvažovala autorka o tom, že škola je brána dětmi jako významný iniciační bod (sama uvádí, že nástup do školy je ritualizován), kdy je třeba se překonat, změny musí být velké a úkoly obtížné, aby měly svou hodnotu jako vývojový předěl?

Rigorózní práce Daniely Voříškové splňuje nároky kladené na rigorózní práce a doporučuji ji proto k obhajobě.

Praha 21.1.2010

Ida Viktorová

